

TAUTINIS UGDYMAS PRASIDEDA ŠEIMOJE

Kiekvieno vaiko ugdymą apsprendžia daugelis dalykų: vietos sąlygos, aplinka, pasaulėžiūra. Ne paskutinę vietą šioje veikloje užima tautinis susivokimas.

Ugdymas visais istorijos laikotarpiais buvo tautiškas, siekiantis tautos dvasią bei patirtį perkelti į auklėjamo žmogaus protą ir širdį. Senovėje Rytų kultūrose buvo auklėjama kastai, Senovės Graikijoje ir Romoje – valstybei, viduramžiais – cechui, Bažnyčiai. Sąmoningas tautinis auklėjimas prasidėjo kartu su romantizmo epocha. Tik tada tautybė tapo ugdoma vertybe.

Šeimos indėlis į tautinį jaunosios kartos auklėjimą yra didžiulis. Ji ugdo tradicijas, pažiūras, nusiteikimus. Šeima – tai tauta miniatiūroje. Tiek fizinio, tiek psichinio tautiškumo pradmenys gaunami šeimoje. Ji pradeda tautinį auklėjimą, o pratęsia šį darbą mokykla.

Meilė Tėvynei ir savo tautai yra dalis Meilės visai žmonijai. Ne atsitiktinai žmogus gimsta konkrečioje valstybėje ir turi konkrečią tautybę. Šioje priklausomybėje slypi ir pareiga Tėvynei, ir tarnavimo savo misijai sąlygos. Neramumų laikais žmogiškas orumas dažniausiai prarandamas ir tada žmonės pavartoja seną, cinišką priežodį „Kur gerai, ten ir tėvynė“. Toks cinizmas – baisi klaida. Žmonijai geriausiai gali pasitarnauti tas, kas tarnauja Tėvynės labui.

Į tautinio auklėjimo svarbą atkreipia dėmesį ir mąstytojai. Štai keletas jų minčių.

„Meilė ir tėviškas bei motiniškas instinktas neleidžia individui užsidaryti egoistiniame kiaute ir kartu neleidžia pamiršti viso to, kas sava. Šeima negali būti nei suindividualinta, nei sukolektyvinta. Tėvai ir vaikai rūpinasi vieni kitais, bet rūpinasi kitaip negu svetimaisiais. Toksai savęs atsisakymas ir savųjų pajautimas turi pagrindinės reikšmės tautinei bendruomenei. Tautai svarbu, kad josios nariai mokėtų savęs išsižadėti bendrajai gerovei ir kartu kad šitą auką jie pergyventų kaip padarytą saviesiems. Tauta negali pasitenkinti nei per siauru egoistu, kuris neturi savųjų, nei per plačiu kosmopolitu, kuriam visi savieji. Tautai reikia tam tikros šitų dviejų nusistatymų sintezės, kurios pagrindai kaip tik ir glūdi šeimoje. Šeima yra išlaikiusi tautinės bendruomenės gyvenimo principus ir savųjų pajautimą. <...> Šeimoje gyvendamas vaikas pradeda suvokti, kad jis turi artimų santykių su jį supančia aplinka ir su žmonėmis, kad šitie žmonės ir šitas kraštas jam yra savas. Tai yra patriotinio sąmoningumo diegai. Vėliau jie išsivysto ir išsiskleidžia. Bet jų užuomazgos yra jau sukuriamos šeimoje. Šeima ne tik parengia jausminį tėvynės bei tautos meilės pagrindą, bet ji padeda vaikui nuvokti jo ryšius su tauta bei tėvyne. <...> (Antanas Maceina, „Tautinis auklėjimas“)

„Vienas iš svarbiausių lietuviško gyvenimo būdo pasireiškimų yra lietuviškas auklėjimas šeimoje. Nėra reikalo plačiai kalbėti apie šeimos reikšmę ir atsakomybę lietuviybės išlaikymo atžvilgiu. Reikia tik pabrėžti neabejotiną faktą, kad ne mokykla, ne bažnyčia, ne organizacija ar kas kitas, o šeima yra pagrindinis tautinio auklėjimo veiksnys, svarbiausia lietuviybės tvirtovė. „Šeima yra pirmoji už lietuviybę arena, kurioj lemiama, ar jaunoji karta išaugs tėvų tautoj, ar jos atsisako. Jei vaikai išaugs ne tokie, kokių tėvai nori, paprastai tenka kaltinti tik save pačius. Neteisinga savo kaltę dangstyti „aplinka“. Šeima yra pagrindinė aplinka, kurioj vaikas bręsta. Ir jei šeimoj lietuviška dvasia iš tiesų yra gyva, tai ir vaikai išaugs lietuviškai nusistatę (Juozas Girnius, „Tauta ir tautinė ištikimybė“). Todėl lietuviybės išlaikymo kovoje turime ne tiek vaikų, kiek tėvų problemą, nes tėvams nenugalimų kliūčių lietuviško auklėjimo kelyje nėra. <...> ir

tautiniu atžvilgiu mišrioje šeimoje vaikai gali išaugti sąmoningais lietuviais, jei tėvai to norės.

Tėvai, mūsų vaikai yra mūsų dvasios veidrodis - mūsų patriotizmo, mūsų tautinės atsakomybės bei moralės rodiklis. (L. Dambriūnas, „Lietuviškas auklėjimas šeimoje“, Čikaga, 1964)

Parengė lietuvių kalbos, istorijos
ir dorinio ugdymo metodikos grupė